

Przekładoznawstwo polskie 2026

U progu drugiego ćwierćwiecza XXI wieku sytuacja polskiego przekładoznawstwa przedstawia się dosyć dobrze. Dwa wielkie kongresy zorganizowane z inicjatywy pasjonatów z Centrum Badań Przekładoznawczych przy Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego (dalej: CBP UJ), Wydziału Filologii Polskiej i Klasycznej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Instytutu Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk oraz Fundacji „Centrum Międzynarodowych Badań Polonistycznych” zgromadziły dużą część środowiska. I Kongres Polskiego Przekładoznawstwa odbył się w dniach 19-21 maja 2022 roku w Krakowie, jego program objął 2 wykłady plenarne, 1 dyskusję panelową, prawie 100 wystąpień w ramach 13 sesji tematycznych. Na II Kongres – do Poznania, 23-25 września 2025 roku – przyjechało 170 osób z 32 ośrodków, wygłoszono 4 wykłady plenarne i 138 referatów w 21 panelach tematycznych, odbyło się 6 dyskusji panelowych. Nikt nie zliczył zadzierzgniętych albo wzmocnionych więzi, inspirujących rozmów kularowych, inicjatyw, pomysłów, planów, które wykuły się w szacownych gmachach akademickich oraz okolicznych przestrzeniach gastronomicznych. Na rok 2028 zaplanowano III Kongres, a jego gospodarzem został Uniwersytet Śląski.

Regularnie odbywają się spotkania w mniejszym gronie, na konferencjach jednorazowych lub cyklicznych, takich jak *Imago Mundi* (7 edycji do końca 2025 roku; na *Imago Mundi* 2024 wygłoszono 67 referatów), *Przestrzenie Przekładu* (10 edycji do końca 2025 roku), *Translation Landscapes* (8 edycji do końca 2025 roku), *Medius Currens* (7 edycji do końca 2022 roku), kongres Konsorcjum Badań nad Edukacją Tłumaczy CTER (4 edycje do końca 2025 roku).

Dobiegły lub dobiegają końca wielkie projekty przekładoznawcze. Gotowe jest cyfrowe repozytorium *Polski Szekspir*, opracowane przez neofilologów z Uniwersytetu Warszawskiego pod kierownictwem dr hab. Anny Cetery-Włodarczyk, prof. UW. To monumentalna kolekcja przekładów

dramatów Williama Szekspira wykonanych od początku wieku XIX do początku wieku XXI oraz dokumentów rekonstruujących okoliczności powstania i recepcję zgromadzonych tekstów. Dobiegają końca prace nad projektem *Ukryta Kolekcja* – cyfrową bazą metadanych utworów literackich tłumaczonych na język polski i wydanych w postaci książkowej od 1918 roku do dziś. Projekt ten kierowany jest przez dr Agnieszkę Podporę, a realizowany w CBP UJ we współpracy z Biblioteką Narodową. Jest już dostępny cyfrowy słownik biobibliograficzny *Thumacze literatury w odrodzonej Rzeczypospolitej (1914-1939)*, przygotowany w Pracowni Dokumentacji Literatury Współczesnej Instytutu Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk pod kierownictwem dr hab. Ewy Kołodziejczyk. W trakcie realizacji jest projekt badawczy *Stulecie przekładu. Thumacze i ich twórczość w literaturze polskiej po 1918 roku*, kierowany przez dr hab. Magdę Heydel z CBP UJ. Od 2011 roku finansowanie z Narodowego Centrum Nauki otrzymało około 60 projektów związanych z tłumaczeniem.

Od wielu lat wydawane są cztery czasopisma ściśle przekładoznawcze: *Przekładaniec*, *Między Oryginałem a Przekładem*, *Rocznik Przekładoznawczy*, *Studia Translatorica*. W 2025 roku seria *Przestrzenie przekładu* przekształciła się w półrocznik. Publikujemy też na łamach całej konstelacji czasopism filologicznych i innych – od *Pamiętnika Literackiego*, przez różnorakie *Studia* (*Anglica*, *Germanica*, *Romanica* itp.), po *Lingua Legis*. Nieocenioną pomoc w gromadzeniu rozproszonych informacji o publikacjach oraz o wydarzeniach branżowych niesie newsletter *Biuletyn Polskiego Przekładoznawstwa*, zainaugurowany w 2021 roku.

Warto też odnotować obecność polskich badaczy w publikacjach prestiżowych wydawnictw naukowych na świecie. I tak na przykład w wydawnictwie Routledge publikowało 11 autorów lub współautorów monografii oraz 10 redaktorów tomów wieloautorskich (por. załącznik 1), nie licząc autorów rozdziałów w tomach zbiorowych i autorów haseł w encyklopediach.

Kompendium wiedzy o najważniejszych dokonaniach polskiej translatoryki zawiera tom 4 *Lingwistyki stosowanej*, pod tytułem *Pomiędzy językami* i pod redakcją Anny Jopek-Bosiackiej (Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2025).

Najmłodszemu pokoleniu przekładoznawców polskich poświęcony został niniejszy numer MOaP. Przedstawiamy w nim opracowany przez dr Ewę Konefał z Uniwersytetu Gdańskiego wykaz niepublikowanych rozpraw doktorskich z okresu 2011-2024 poświęconych w mniejszym lub

większym stopniu badaniom nad przekładem. Wykaz za lata 1874-2010 ukazał się w numerze 64 MOaP [Konefał 2024]. Określenie „niepublikowany” oznacza tu „przedłożony do obrony”; w rzeczywistości wiele z tych rozpraw ukazało się drukiem, w postaci książek lub publikacji w periodykach naukowych, w Polsce i za granicą. Autorka pokazuje skok ilościowy, jaki dokonał się w ciągu ostatniego ćwierćwiecza: w drugiej połowie XX wieku powstało łącznie 176 rozpraw, w latach 2001-2010 – 190 rozpraw, w latach 2011-2024 – 398. Czas pokaże, czy tendencja wzrostowa zostanie utrzymana, ponieważ rok 2024 był ostatnim rokiem postępowań prowadzonych według starego trybu, a liczba kandydatów przyjmowanych do Szkół Doktorskich po reformie z 2019 roku drastycznie spadła. Jak wynika z zestawienia, główną ramą instytucjonalną refleksji przekładoznawczej pozostają uniwersytety, zwłaszcza filologie. Dominuje podejście językoznawcze. Obok perspektywy filologicznej pojawiają się technologiczna, społeczna, psychologiczna, prawna czy medialna.

Wykazowi towarzyszy mapa pola dyscypliny, a ściślej rzecz ujmując, pola młodego przekładoznawstwa, sporządzona na podstawie analizy słów kluczowych przypisanych do rozpraw doktorskich ujętych w wykazie.

Przypomnijmy, że chodzi o dyscyplinę nieistniejącą, nieujęłą w klasyfikacji polskiego Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Życzymy miłej lektury,
Redakcja

Załącznik 1. Lista książek z udziałem polskich autorów lub redaktorów opublikowanych w wydawnictwie Routledge

2025

Borodo, Michał, Díaz-Cintas, Jorge (red.), *The Routledge Handbook of Translation and Young Audiences*.

Davitti, Elena, Korybski, Tomasz, Braun, Sabine (red.), *The Routledge Handbook of Interpreting, Technology and AI*.

Deckert, Mikołaj, Hejduk, Krzysztof W. (red.), *User-Centric Studies in Game Translation and Accessibility*.

Kornacki, Michał, Pietrzak, Paulina, *Hybrid Workflows in Translation. Integrating GenAI into Translator Training*.

Kruk-Junger, Katarzyna, *Developing Professional Expertise in Translation and Interpreting. A Pragmatic Approach to Occupational Challenges.*

Szarkowska, Agnieszka, Jankowska, Anna, *Introducing Audiovisual Translation.*

2024

Kida, Paweł, *Missionary Grammars and the Language of Translation in Korea (1876-1910).*

Marczak, Mariusz, *Telecollaboration in Translator Education. Implementing Telecollaborative Learning Modes in Translation Courses.*

2023

Gonzalez, Erika, Stachowiak-Szymczak, Katarzyna, Amanatidou, Despina (red.), *Community Translation. Research and Practice.*

Svoboda, Tomáš, Biel, Łucja, Sosoni, Vilelmini (red.), *Institutional Translator Training.*

2022

Heydel, Magda, Ziemann, Zofia (red.), *Retracing the History of Literary Translation in Poland. People, Politics, Poetics.*

Pięta, Hanna, Bueno Maia, Rita, Torres-Simón, Ester, *Indirect Translation Explained.*

2021

Pietrzak, Paulina, Kornacki, Michał, *Using CAT Tools in Freelance Translation. Insights from a Case Study.*

2019

Assis, Alexandra, Pięta, Hanna, Bueno Maia, Rita (red.), *Indirect Translation: Theoretical, Methodological and Terminological Issues.*

Biel, Łucja, Engberg, Jan, Martín Ruano, Rosario (red.), *Research Methods in Legal Translation and Interpreting. Crossing Methodological Boundaries.*

2018

Goźdz-Roszkowski, Stanisław, Pontrandolfo, Gianluca (red.), *Phraseology in Legal and Institutional Settings. A Corpus-based Interdisciplinary Perspective.*